

## Aneks 1

# *Konstytucja Wielkiego Cesarstwa Japonii* *Dainihon teikoku kenpō<sup>1</sup>*

My, Cesarz, wstąpiliśmy na tron dziedziczony w jednej linii od dziesięciu tysięcy pokoleń dzięki chwale naszych przodków. Mając na względzie naszych umiłowanych poddanych, których łaskawą troską i życzliwą opieką obdarzali też nasi przodkowie, pragniemy wspierać ich dobro oraz rozwijać ich cnoty moralne i zdolności intelektualne. Ponadto mamy nadzieję na pomyślny rozwój państwa przy współdziałaniu i poparciu naszych poddanych. I dlatego zgodnie z dekretem cesarskim z 12 października 1881 roku ustanawiamy niniejszym ustawę zasadniczą. Wskazujemy tym samym właściwą drogę i ogłaszamy zasady, których mają przestrzegać po wieczne czasy nasi potomkowie, poddani i potomkowie poddanych.

My, Cesarz, odziedzyczyliśmy władzę suwerenną w kraju po naszych przodkach i przekazemy ją naszym potomkom. Ani my, ani nasi potomkowie nie zaniedbamy jej sprawowania w przyszłości, posłuszni postanowieniom niniejszej konstytucji.

My, Cesarz, oświadczamy, że będziemy szanować i gwarantować bezpieczeństwo majątku oraz praw naszych poddanych i że zapewnimy im możliwość pełnego z nich korzystania, zgodnie z niniejszą konstytucją i ustawami.

Parlament Cesarstwa zostanie zwołany w 1890 roku. W dniu otwarcia Parlamentu konstytucja niniejsza wejdzie w życie.

Jeśli w przyszłości konieczne będzie wniesienie poprawek do postanowień niniejszej konstytucji, my, Cesarz, lub nasi następcy, zgodnie z prawem inicjatywy ustawodawczej, przedłożymy je parlamentowi, a parlament przegłosuje je stosownie do postanowień niniejszej konstytucji. Ani nasi potomkowie, ani poddani nie mogą próbować wnieść jakichkolwiek innych zmian.

1 | *Hōrei zensho* (Zbiór aktów prawnych), t. 22/1, Naikaku Kanpōkyoku, Tōkyō 1889, reprint Hara Shobō, Tōkyō 1978, s. 1–8; Itō Hirobumi, *Commentaries on the Constitution of the Empire of Japan*, tłum. Itō Miyoji, Greenwood Press Inc. (reprint), Westport 1978, s. 1–164.

Nasi Ministrowie, w naszym imieniu biorą na siebie odpowiedzialność za wprowadzenie niniejszej konstytucji w życie, a nasi obecni i przyszli poddani mają obowiązek posłuszeństwa wobec konstytucji po wieczne czasy.

podpis Cesarza i Pieczęć Cesarska

11 lutego 1889 roku

[kontrasygnaty]

Premier

Przewodniczący Tajnej Rady

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Marynarki Wojennej

Minister Rolnictwa i Handlu

Minister Sprawiedliwości

Minister Finansów oraz

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Wojsk Lądowych

Minister Oświaty

Minister Komunikacji

hrabia Kuroda Kiyotaka

hrabia Itō Hirobumi

hrabia Ōkuma Shigenobu

hrabia Saigō Tsugumichi

hrabia Inoue Kaoru

hrabia Yamada Akiyoshi

hrabia Matsukata Masayoshi

hrabia Ōyama Iwao

wichrabia Mori Arinori

wichrabia Enomoto Takeaki

## | KONSTYTUCJA WIELKIEGO CESARSTWA JAPONII

### ROZDZIAŁ 1. CESARZ

**Artykuł 1.** Wielkim Cesarstwem Japonii rządzi Cesarz z nieprzerwanej od tysięcy pokoleń jednej linii dynastycznej.

**Artykuł 2.** Tron cesarski dziedziczą synowie i wnukowie Cesarza zgodnie z postanowieniami *Aktu o domu cesarskim*.

**Artykuł 3.** Cesarz jest boski i niecykalny.

**Artykuł 4.** Cesarz jako głowa państwa ma władzę suwerenną, sprawuje ją zgodnie z postanowieniami tej konstytucji.

**Artykuł 5.** Cesarz sprawuje władzę ustawodawczą za zgodą Parlamentu Cesarstwa.

**Artykuł 6.** Cesarz sankcjonuje ustawy, wydaje polecenie ich promulgacji i wprowadzenia w życie.

**Artykuł 7.** Cesarz zwołuje Parlament Cesarstwa, wydaje polecenie otwarcia, zamknięcia i zawieszenia jego sesji oraz rozwiązania Izby Reprezentantów.

**Artykuł 8.** Cesarz w razie nagłej konieczności, w celu utrzymania bezpieczeństwa publicznego lub uniknięcia nieszczęścia ogólnego, w czasie gdy Parlament Cesarstwa nie obraduje, wydaje dekrety mogące zastąpić ustawy.

Dekrety te muszą być przedstawione Parlamentowi Cesarstwa na następnej sesji, a w sytuacji, gdy nie zostaną przez Parlament zatwierdzone, Rząd musi ogłosić publicznie, że tracą swą ważność.

**Artykuł 9.** Cesarz wydaje lub powoduje wydanie rozporządzeń niezbędnych dla wykonania ustaw, dla utrzymania spokoju i porządku publicznego oraz dla szczęścia poddanych. Rozporządzenia te nie mogą zmieniać ustaw.

**Artykuł 10.** Cesarz decyduje o organizacji każdego organu administracji, o wynagrodzeniach urzędników cywilnych i wojskowych, mianuje ich i odwołuje. Wszystkie wyjątki, wprowadzone przez tę konstytucję lub inne ustawy, muszą być zgodne z niniejszymi postanowieniami.

**Artykuł 11.** Cesarz jest naczelnym dowódcą wojsk lądowych i marynarki wojennej.

**Artykuł 12.** Cesarz decyduje o organizacji wojsk lądowych i marynarki wojennej oraz o liczbie sił zbrojnych w czasie pokoju.

**Artykuł 13.** Cesarz deklaruje wojnę, ogłasza pokój, zawiera traktaty.

**Artykuł 14.** Cesarz ogłasza stan wyjątkowy. Warunki i skutki stanu wyjątkowego ustala się prawnie.

**Artykuł 15.** Cesarz nadaje tytuły arystokratyczne, order i inne odznaczenia honorowe.

**Artykuł 16.** Cesarz zarządza amnestię, ułaskawianie lub zmniejszanie wymiaru kary oraz rehabilitację [osób pozbawionych praw; EPR].

**Artykuł 17.** Powoływanie regenta odbywać się będzie zgodnie z postanowieniami *Aktu o domu cesarskim*. Regent sprawuje władzę suwerenną w imieniu Cesarza.

## ROZDZIAŁ 2. PRAWA I OBOWIĄZKI PODDANYCH

**Artykuł 18.** Warunki, które trzeba bezwzględnie spełniać, by być uznanym za japońskiego poddanego, określa ustawa.

**Artykuł 19.** Japońscy poddani, na warunkach określonych przez ustawy lub rozporządzenia, mogą być powoływani na równych zasadach na urzędników cywilnych, wojskowych lub zatrudnieni w innych urzędach publicznych.

**Artykuł 20.** Japońscy poddani, zgodnie z przepisami określonymi przez ustawy, mają obowiązek służby wojskowej.

**Artykuł 21.** Japońscy poddani, zgodnie z przepisami określonymi przez ustawy, mają obowiązek płacenia podatków.

**Artykuł 22.** Japońscy poddani, w granicach określonych przez ustawy, mają wolność osiedlania się i przemieszczania.

**Artykuł 23.** Japońscy poddani, nie mogą być aresztowani, zatrzymani, sądzeni ani ukarani niezgodnie z ustawami.

**Artykuł 24.** Japońscy poddani nie mogą być pozbawieni prawa do sądu, określonego przez ustawy.

**Artykuł 25.** Bez zgody japońskich poddanych, z wyjątkiem przypadków określonych przez ustawy, nie można wejść i przeszukać ich miejsca zamieszkania.

**Artykuł 26.** Z wyjątkiem przypadków określonych przez ustawy, nie można naruszać tajemnicy korespondencji poddanych japońskich.

**Artykuł 27.** Nie można naruszać prawa własności poddanych japońskich. Środki niezbędne dla dobra publicznego określają ustawy.

**Artykuł 28.** Japońscy poddani mają wolność wyznania, o ile nie zagraża to ładowi i porządkowi oraz nie jest sprzeczne z ich obowiązkami jako poddanych.

**Artykuł 29.** Japońscy poddani, w granicach określonych ustawami, mają wolność wypowiedzi, publikacji, druku, zgromadzeń i zrzeszania się.

**Artykuł 30.** Japońscy poddani, zachowując należny szacunek i przestrzegając ustalonych zasad, mogą zgłaszać petycje do cesarza.

**Artykuł 31.** Postanowienia zawarte w tym rozdziale nie mogą przeszkodzić w wykonywaniu władzy suwerennej Cesarza w czasie wojny lub zamieszek w kraju.

**Artykuł 32.** Postanowienia zawarte w tym rozdziale, o ile nie są sprzeczne z ustawami i rozporządzeniami oraz rozkazami dotyczącymi sił lądowych i marynarki wojennej, obejmują także wojskowych.

### ROZDZIAŁ 3. PARLAMENT CESARSTWA

**Artykuł 33.** Parlament Cesarstwa składa się z dwóch izb – Izby Arystokracji i Izby Reprezentantów.

**Artykuł 34.** Izbę Arystokracji, zgodnie z postanowieniami *Rozporządzenia o Izbie Arystokracji*, tworzą członkowie rodziny cesarskiej, arystokraci i posłowie wyznaczeni przez Cesarza.

**Artykuł 35.** Izbę Reprezentantów, zgodnie z postanowieniami *Ustawy wyborczej*, tworzą posłowie wybrani przez Naród.

**Artykuł 36.** Nikt nie może być jednocześnie posłem w obu izbach.

**Artykuł 37.** Każda ustawa wymaga zgody Parlamentu Cesarstwa.

**Artykuł 38.** Obie izby głosują nad projektami ustaw przedłożonymi przez Rząd, każda z nich może przedstawiać własne projekty ustaw [ma prawo inicjatywy ustawodawczej; EPR].

**Artykuł 39.** Projekt ustawy, odrzucony przez jedną z izb, nie może być ponownie przedłożony podczas tej samej sesji.

**Artykuł 40.** Każda z izb może przedstawić rządowi opinię na temat ustaw lub innych spraw. Jeśli jednak nie uzyska ona akceptacji, nie może być przedstawiona ponownie podczas tej samej sesji.

**Artykuł 41.** Parlament Cesarstwa zwołuje się każdego roku.

**Artykuł 42.** Sesja Parlamentu Cesarstwa trwa trzy miesiące. W sytuacji koniecznej może być przedłużona dekretem cesarskim.

**Artykuł 43.** W sytuacji koniecznej i pilnej, poza sesją zwyczajną, może być zwołana sesja nadzwyczajna. Czas trwania takiej sesji określa dekret cesarski.

**Artykuł 44.** Otwarcie, zamknięcie, przedłużenie oraz przerwanie sesji Parlamentu Cesarstwa przeprowadza się jednocześnie w obu izbach. Jeśli Izba Reprezentantów otrzyma polecenie rozwiązania się, Izba Arystokracji w tym samym czasie zawiesza obrady.

**Artykuł 45.** Jeśli Izba Reprezentantów otrzyma polecenie rozwiązania się, jej członków wybiera się na nowo na podstawie dekretu cesarskiego, a zwołanie sesji nowej izby powinno nastąpić w ciągu pięciu miesięcy.

**Artykuł 46.** Nie można rozpocząć obrad ani przeprowadzać głosowania, jeśli w każdej z izb nie jest obecna ponad jedna trzecia posłów.

**Artykuł 47.** Do podjęcia decyzji w każdej z izb wymagana jest bezwzględna większość głosów. W przypadku jednakowej liczby głosów decyduje przewodniczący.

**Artykuł 48.** Obrady obu izb są otwarte dla publiczności. Jednak na żądanie rządu lub zgodnie z decyzją izby mogą zostać utajnione.

**Artykuł 49.** Każda z izb może występować z wnioskami do cesarza.

**Artykuł 50.** Obie izby mogą przyjmować petycje od poddanych.

**Artykuł 51.** Obie izby, poza postanowieniami obecnej konstytucji i *Ustawy o izbach* mogą ustalać różne regulacje prawne, niezbędne dla uporządkowania ich spraw wewnętrznych.

**Artykuł 52.** Żaden z członków obu izb nie ponosi poza nią odpowiedzialności za swój głos lub poglądy wygłoszone w izbie. Jednak gdy jego opinia zostanie podana do wiadomości publicznej poprzez wystąpienie, na piśmie, drukiem lub w jakiś inny sposób, to podlega wówczas prawu ogólnemu.

**Artykuł 53.** Posłowie żadnej z izb nie mogą być aresztowani w trakcie sesji bez zgody swojej izby, z wyjątkiem sytuacji, gdy zostali zatrzymani w trakcie popełniania przestępstwa lub dopuścili się przestępstwa związanego z zamieszkami wewnętrznymi lub kryzysem zewnętrznym.

**Artykuł 54.** Ministrowie i członkowie Rządu zawsze mogą być obecni podczas sesji i zabierają głos w każdej izbie.

#### ROZDZIAŁ 4. MINISTROWIE I DORADCY TAJNEJ RADY

**Artykuł 55.** Każdy Minister doradza Cesarzowi i ponosi za to odpowiedzialność. Wszystkie ustawy, dekrety, a także edykty i reskrypty cesarskie dotyczące spraw państwa wymagają kontrasygnaty ministra.

**Artykuł 56.** Doradcy Tajnej Rady, zgodnie z postanowieniami dotyczącymi jej organizacji, na życzenie Cesarza rozważają ważne sprawy państwowe.

#### ROZDZIAŁ 5. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

**Artykuł 57.** Sądy są organami wymiaru sprawiedliwości działającymi w imieniu Cesarza i zgodnie z ustawami. Organizację sądów określają ustawy.

**Artykuł 58.** Na sędziów wyznaczane są osoby posiadające kwalifikacje określone ustawą. Sędzia nie może być pozbawiony urzędu, z wyjątkiem orzeczenia sądu karnego lub kary dyscyplinarnej. Tryb postępowania w sprawach dyscyplinarnych określa ustawa.

**Artykuł 59.** Rozprawy i postępowanie sądowe są jawne. Wyłączenie jawności postępowania może nastąpić tylko w przypadkach określonych ustawą lub decyzją sądu, gdy istnieje obawa, że zagraża to spokojowi i porządkowi publicznemu lub jest szkodliwe ze względów obyczajowych.

**Artykuł 60.** Sprawy, które podlegają sądom specjalnym, określa odrębna ustawa.

**Artykuł 61.** Sprawy, które należą do właściwości sądów administracyjnych, określone w odrębnej ustawie, jak pozwy wniesione na skutek naruszenia prawa przez nielegalne działania władz administracyjnych, nie podlegają rozpoznaniu przez sądy powszechne.

#### ROZDZIAŁ 6. FINANSE

**Artykuł 62.** Nakładanie nowych podatków lub zmiana wysokości podatków wymaga określenia w ustawie.

Nie wszystkie opłaty administracyjne o charakterze kompensaty lub inne dochody podlegają powyższej klauzuli.

Zwiększanie długu publicznego oraz koszty transakcji poniesione przez Skarb Państwa, z wyjątkiem przewidzianych w budżecie państwa, wymagają zgody Parlamentu Cesarstwa.

**Artykuł 63.** Podatki, dopóki nie będą zmienione nową ustawą, pobierane są jak dotychczas.

**Artykuł 64.** Dochody i wydatki państwa wymagają zatwierdzenia przez Parlament Cesarstwa w corocznym budżecie.

Wydatki przekraczające wydatki określone w budżecie lub inne, nieprzewidziane w budżecie, wymagają późniejszego zatwierdzenia przez Parlament Cesarstwa.

**Artykuł 65.** Budżet przedstawia się najpierw Izbie Reprezentantów.

**Artykuł 66.** Wydatki domu cesarskiego, zgodnie z aktualnie ustaloną wysokością, pokrywa się co roku ze Skarbu Państwa. Nie jest wymagane zatwierdzenie ich przez Parlament Cesarstwa, z wyjątkiem konieczności zwiększenia ich w przyszłości.

**Artykuł 67.** Wydatki ustalone na podstawie władzy suwerennej Cesarza określonej w konstytucji i wydatki wynikające z ustaw lub zobowiązań rządu określonych ustawami nie mogą być odrzucone lub zredukowane przez Parlament Cesarstwa bez zgody Rządu.

**Artykuł 68.** W szczególnych wypadkach Rząd może zwrócić się do Parlamentu Cesarstwa o zatwierdzenie wydatków stałych na z góry określony czas.

**Artykuł 69.** W celu zrównoważenia deficytu budżetowego, któremu nie można było zapobiec, lub pokrycia niezbędnych wydatków pozabudżetowych należy stworzyć rezerwę budżetową.

**Artykuł 70.** W razie nagłej konieczności zapewnienia bezpieczeństwa publicznego w związku z sytuacją wewnętrzną lub zewnętrzną, gdy Parlament Cesarstwa nie może być zwołany, Rząd, na podstawie dekretu cesarskiego, może podjąć niezbędne środki finansowe z rezerwy budżetowej.

W wypadku zastosowania powyższej klauzuli, konieczne jest przedstawienie tego faktu na następnej sesji i zatwierdzenie go przez Parlament Cesarstwa.

**Artykuł 71.** Jeśli budżet nie zostanie zatwierdzony lub ustalony przez Parlament Cesarstwa, Rząd realizuje budżet z poprzedniego roku.

**Artykuł 72.** Sprawozdanie finansowe o dochodach i wydatkach państwa sprawdza i zatwierdza Komisja Rewizyjna. Rząd przedstawia je, wraz z raportem komisji Parlamentowi Cesarstwa. Organizację i kompetencje Komisji Rewizyjnej określa ustawa.

## ROZDZIAŁ 7. POSTANOWIENIA DODATKOWE

**Artykuł 73.** Jeśli w przyszłości konieczne będzie wniesienie poprawek do postanowień tej konstytucji, projekt ustawy, na podstawie dekretu cesarskiego, należy przedstawić Parlamentowi Cesarstwa.

W takiej sytuacji, nie można rozpocząć obrad żadnej z izb, jeśli nie zbierze się więcej niż dwie trzecie ogólnej liczby posłów. Żadna poprawka nie może zostać uchwalona, jeśli nie uzyska się większości ponad dwu trzecich obecnych posłów.

**Artykuł 74.** Poprawki do *Aktu o domu cesarskim* nie wymagają debaty w Parlamencie Cesarskim. Niemożliwa jest zmiana postanowień niniejszej konstytucji postanowieniami *Aktu o domu cesarskim*.

**Artykuł 75.** Niemożliwe jest wprowadzenie zmian w konstytucji i *Akcie o domu cesarskim* podczas regencji.

**Artykuł 76.** Wszystkie akty prawne, ustawy, rozporządzenia, dekrety i inne, niezależnie od nazwy, mają moc prawną, o ile nie są sprzeczne z niniejszą konstytucją.

Do wszystkich obecnych umów i rozporządzeń, dotyczących zobowiązań Rządu odnośnie wydatków stosuje się zapis artykułu 67.